

Kristályváros

Kósza Sipos László művei a Szentendrei Képtárban

Ferenczy Múzeumi Centrum, 2017. IV. 16-ig

KOSINSZKY RICHÁRD

Kósza Sipos László „...a legszentendreibb szentendrei festő” – fogalmazta meg Pernecky Géza 1968-ban, néhány évvel a festő emigrálása előtt, mikor még csak 25 éves volt. Megismerni, ki- és szétbontani, újraserkeszteni, majd átrendezni, de még inkább átformálni egy várost – még akkor is, ha olyan emberléptékű, mint Szentendre – egy teljes (és egyenes) életút művészi programja.

Kósza Sipos László archetipikus gondolkodású művész volt, akinek Szentendre mindent átható alapélménye, a városhoz fűződő kapcsolata egzisztenciális mélységű volt. A művész számára Szentendre egy eleve adott, de alakítható, absztrahálható valóságot biztosított – amely ezért logikus, inherens módon hordozta magában a formai kérdéseket. Mindezt egy olyan művészeti tradícióba ágyazva tehetta meg, amelynek Kósza Sipos egyszerre volt örököse, valamint kívülállója. Képein ott van Barcsay konstruktív szemlélete, Vajda transzcendensre való nyitottsága és Korniss vizuális nyelvzete. De ez mind közhely annak, aki már egyszer is végignézett Kósza Sipos alkotásain.

KÓZSA SIPOS LÁSZLÓ:

Kristályhegyek, 1985,
olaj, vászon, 100x200 cm
HUNGART © 2017

Részlet **KÓZSA SIPOS
LÁSZLÓ** kiállításából

fotó: Berényi Zsuzsa

Mert az eddigieken felül van még ott valami más, valami több is. Első pillantásra is kitudnik, hogy a festő nem szerette a zavaros dolgokat, már korai munkáiban is könnyen felfedezhetők a síkban megtartott formák határozott irányvonalai. Ezek később ugyan ívekké lágyultak, de kép- és ezért a tekintetet formáló szerepük nem vesztett éléből. A városi környezet kemény vonalaihoz, geometrikus alakzataihoz és többnézőpontúságához, majd az 1970-es évektől előtérbe kerülő, a

fotó: Berényi Zsuzsa

természetet idéző finomabb vonalhálózatokhoz is elemző módon fordult oda a művész, kibontva a belső struktúrákat. És míg az előbbinél határozottan épített kompozíciókkal találkozunk, addig az utóbbit egy nem látható, néha csak sejthető gondolat uralma írja le.

Talán igaza lehet Szabó Júliának, mikor Kósza Sipos László szentendrei látványait szimbolikusan kezelte. Nem egy város szimbólumai ezek, hanem a festő azokról alkotott élménye – bár Szabó Júlia nem ebben az irányban gondolkodott tovább. Szentendre a magyar művészet történetében betöltött minden jelentésével együtt a festő egzisztenciája. Egy gondolat, egy élmény, amely idővel megfakul, ettől átalakul azzá az őselményé, aminek Kósza Sipos is mutatja nekünk.

A kristályprizmán keresztül felvillantott töredékek halk szavúak, visszafogottak – mintha egy fátyolon keresztül szemlélnénk őket. De egészüket tekintve mégis súlyosak, határozottak, nehezek... A *Kisváros* rétegzettsége és erőteljes színei Németh Lajos szavaival „a dombra olajosan felkúszó város” élő képét adja: látványt mutat, tényleges tapasztalatot, ahol a ritmus adja magát, a szerkezet ráomlik a nézőre. A homogén háttér – már ha beszélhetünk ilyenről – erős kontrasztba és síkba helyezi az emlékképet: még egyértelműbben élénk helyezve, felmutatva Kósza Sipos struktúráját.

Idővel azonban a színek homogenizálódnak, az emlékek megkopnak. Elférnek a mellényzsebünkbe hajtogatva, miközben kitöltik gondolatainkat. Az élek ellágyulnak; az

organikus formák egymásba fordulva, hullámozva egy folytonosan létrejövő, szekvenciákra épülő, a tekintetnek kényelmes rendszert szőnek – olyan útvesztőt, ami mindig önmagunkhoz vezet vissza. Kósza Sipos László alkotásain a megjelölés után kibontja nekünk Madeleine süteményének receptjét, hogy mi is megformálhassuk belőle a magunkét.

A *Nagy kristályváros* fehérjei és kékjei belülről fénylenek, magukat bontják ki, és ahogy kicsapódnak a felszínre, úgy jegecesednek ki. Szinte érezhető a megszilárduló felületek recsegése-ropogása, mint a repedező jégtábla, a kristályok érces vagy tiszta pengése. A tekintet mindenben megcsúszik, megbicsaklik, és könnyedén siklik az egyik sokszögről a másikra, végigkövetve a festő diktálta ösvényt. Kis tisztásként, majdnem az aranymetszésben kiserkesztett fehér mezőben pihenhettünk meg – de csak egy pillanatra.

A festmény egyfajta gyűrött térképként, puzzle-szerűen mutatja nekünk az egyszerre szilárd és tűnékeny, egy színhangulatban megtartott struktúrákat. Talán nem is illenek össze a részek, talán nem is így következnek egymásra. Sokszor széthajtogatott (emlék)kép ez, amely itt-ott már meg is kopott, lepergett, hiszen sokszor vette elő a festő. Minden szegmensből, egymásra felelgető kristályból kibontható, felépíthető az egész. Kósza Sipos műveinek átható nyugalma csak a felszín: alatta, mint a gleccser, vagy ahogy a fűszál nő, de minden mozgásban van, volt és lesz.

Végül Passuth Krisztina talán még ma is aktuális mondatát idézem, miszerint Kósza Sipos László „egész életében nem érte el, hogy őt megillető, valamelyest rangot jelentő önálló kiállítás legyen akár Magyarországon, akár később, élete második felében, Németországban”. Talán ezzel a kiállítással sikerül ezt helyreállítani.

KÓSSA SIPOS LÁSZLÓ:
Nagy kristályváros, 1986,
olaj, fára kasírozott papír,
174x278 cm, HUNGART © 2017